

RUCAVAS VIENBALSĪGĀ DZIEDĀŠANA

PIETEIKUMA TEKSTA IZVĒRSUMS

6. sadaļa ELEMENTA APRAKSTS

Teksta ilustrācija videofilmā “Rucavas vienbalsīgā dziedāšana”.

Skat. Pieteikuma 19. sadaļā Nr. 3.1.

Rucavas vienbalsīgās dziedāšanas paraugi

Pieteikuma 20. sadaļā Nr. 3.1, 3.2, 3.3, 3.4

- Rucavas satura ziņā bagātais teicamo dziesmu pūrs,
- komponista Emila Melngaiļa pierakstītais Rucavas teicēju materiāls,
- pētnieces Ivetas Tāles savāktais materiāls
- un vēl šodien Rucavas sadzīvē – kāzās un *krustībās*, Annās u.c. mūsdienīgos pasākumos Rucavas dziesmu teikšana tradicionālajos Rucavas *kāzu un kūmu balsos* teicēju Annas Veitas, Olgas Dūrējas, Ingas Tapiņas, Aijas Dejus izpildījumā

– ir lieliska liecība Rucavas tradicionālajam dziedāšanas veidam – Rucavas vienbalsīgajai dziedāšanai

Vienbalsīgā dziedāšana būtībā ir uzskatāma par komunikācijas veidu, kas līdz mūsdienām ir atnācis no daudz senākiem laikiem, un, iespējams, ir bijis raksturīgs izpausmes veids senajām kultūrām. Rucavas vienbalsīgā dziedāšana ir īpaša arī tādā ziņā, ka, neskatoties uzniecīgo attālumu no Nīcas un Bārtas (ap 20 km), kur dominējošā ir *burdona daudz balsība* – Rucavai nav atrasti šī dziedāšanas veida piemēri.

Kas tad raksturo Rucavas viebalsīgo dziedāšanu, kādas ir tās pazīmes (izpausmes)?

1. Ir ļoti būtiski, ka atšķirībā no citiem novadiem, kur sadzīvē, īpaši apdziedāšanā izmanto vienu pamatmelodiju, rucavnieki mantojuši vairākas vienkāršas melodijas, zināmākās no tām ir trīs: divas kāzu un viena kūmu, ar kurām ir iespējams izdziedāt ne tikai godus no sākuma līdz beigām, bet arī dienu no rīta līdz vakaram un cilvēka mūžu no piedzimšanas līdz aiziešanai viņā Saulē. Skat. pieteikuma 21. sadaļā Nr.3.2 – šiem balsiem atbilstošo nošu materiālu.
2. Rucavas teicējas kā senatnē, tā arī mūsdienās spējušas pierādīt, ka šī vienbalsīgā dziedāšana nav skatuves māksla. Tā ir ļoti situatīva un ar lielām improvizēšanas un jaunradīšanas iespējām – izmantojot kādu no šīm vienkāršām melodijām (balsiem), teicēja var teikt visatbilstošākos vārdus (noklausītus vai pašas sacerētus) atbilstoši lielākai vai mazākai dzīves situācijai.
3. Rucavu atpazīst, dzirdam dziedot populāro dziesmu – “Nevien mīli tā nebrauca”, bet tai pamatā ir senais rucavnieku kāzu balss jeb t.s. braucamā jeb vedamā dziesma, ko kāzās lieto līgavas ļaudis – panāksnieki, gan pavadot līgavu no tēva mājām, gan pa ceļam apdziedot malā stāvētājus, gan jaunā vīra māju un tās ļaudis. Skat. Pieteikuma 21.sadaļā Nr. 3.2. nošu materiālu

4. Visvairāk lietotais ir **senais Rucavas kāzu balss**, kas ir sava veida Rucavas *pirmvaloda*. Skat.pieteikuma 21. sadaļā Nr.3.2 nošu materiālu

Ar to tiek izdziedāta kāzu norise, apdziedāti kāzu dalībnieki, izdziedātas visas galda un dzīru dziesmas.

Šī melodija pamatā tiek izmantota arī visdažādākajās mūsdienu dzīves situācijās – “nonākot svešā vietā”, “klājot galdu”, “vēdinot pūru”, pasakot kādu trāpīgu vārdu par pasākuma dalībniekiem.

Meistarīgi, ar senā godu balsa pielietošanas izjūtu, Rucavas bagāto dziesmu pūru no savu vecmāmiņu laikiem atceras un no folkloras pierakstiem apgūst teicējas Olga Dūrēja un Inga Tapiņa. Arī Sandrai Aigarei pie rokas ir pa kādam no Rucavas iemīļoto teicēju teiktajiem vārdiem

5. Trešais visvairāk lietotais ir **Rucavas kūmu balss** (Skat. Pieteikuma 21. sadaļā Nr.3.2. nošu materiālu), kas ir populārs pasaulē dzīvojošo latviešu vidū, kas savus bērnus grib krustīt sentēvu garā. To pamatā izmanto *krustībās*, izdziedot visu krustību norisi, un galvenokārt *dīdot pādi*, tādējādi veltot mazajam bērnam tos stipros vārdus, tās vērtības, kas ir pašam teicējam svarīgi:
6. Tomēr nereti abas šīs melodijas – gan kāzu, gan kūmu tiek lietotas kā kāzās, tā krustībās un citās dzīves situācijās